

Litteratur

VICTOR HANSEN: Biller XXI. Snudebiller. Larverne ved Sv. G. LARSSON. Danmarks Fauna, Bd 69. G. E. C. Gads Forlag. København 1965.

År 1918 utkom »Snudebiller» som del IV i Danmarks Faunas skalbaggsserie. Det var Victor Hansens förstlingsarbete i serien, och boken blev genom sin utförlighet, klara uppläggning och utmärkta illustrationsmaterial på sätt och vis någonting nytt och bättre än tidigare handböcker. Victor Hansen utvecklade redan i detta första bestämningsverk sin egen personliga stil, som man så väl känner igen och uppskattar i den långa raden följande handböcker av hans hand.

»Snudebiller»-bandet har under de gångna åren säkerligen flitigt brukats inte bara i Danmark utan också i dess nordiska grannländer. Läsaren har därvid fått ett starkt intryck av att författaren i grunden känner sina djur, vet vilka karaktärer som särskilt bör framhållas för att trygga säker bestämning och vilka närstående arter som ett kritiskt bestämningsobjekt bör jämföras med samt inte minst på pricken vet hur de olika nivelarterna med få undantag lever i Danmark.

Detta »Snudebiller»-band är alltså mycket användbart vid jämförelse med andra handböcker i samma ämne. Men naturligtvis har det efter snart femtio år i vissa stycken hunnit föräldras och i andra blivit i behov av komplettering på grund av alla de nyfynd av vivlar som gjorts i Danmark eller efter revision av och säkrare uppfattning om vissa släkten och släktgrupper o.s.v. Detta har också författaren ansett, ty han har nu (1965) utarbetat en ny, reviderad upplaga. I många avseenden är det en helt ny bok, vars färdigställande måste ha krävt mycket arbete. Därom vittnar bland annat sidantalet, som stigit från 340 sidor i gamla upplagan till 524 i den nya, och bilderna, som ökat från 151 till 236. Men ej nog därmed. Victor Hansen har inte nöjt sig med att teckna ett stort antal helt nya detaljfigurer och habitusbilder, utan han har också i många (kanske de flesta) fall ersatt gamla habitusbilder med andra av samma djur, framställda efter hans under åren alltmer förfinade och fulländade ritteknik. Så har också bildmaterialet blivit utomordentligt. Tack vare höjd kvalitet på tryckpappret har formatet på habitusbilderna kunnat göras något större än förut, vilket avgjort varit till fördel och förlänt dem ett ännu mera naturtroget utseende. För att belysa det nya i fråga om bilderna kan som exempel framhållas dem av *Coeliodes quercus (dryados)* (s. 151 i 1. uppl. och s. 222 i 2. uppl.) eller av *Cionus scrophulariae* (s. 252 i 1. uppl. och s. 356 i 2. uppl.), men också många andra uppvisar liknande förbättringar. Med denna förnämliga ritteknik har 2. upplagens habitusbilder blivit riktiga små konstverk.

Att närmare redogöra för text och övrigt innehåll i den nya upplagan tillåter ej utrymmet. Vare nog sagt, att de är fullt i klass med dem i andra skalbaggsdelar av Victor Hansen — och ett högre betyg kan knappast ges.

Bokens sidantal har till en del (med 40 sidor) ökat på grund av ett av Sven Gisle Larsson utarbetat och mycket välkommet larvavsnitt, som ej fanns med i 1. upplagan. Det innehåller först en intressant allmän översikt över vivellarvernas byggnad och vilka kroppsdelar, som är av särskild betydelse vid bestämningen, samt därefter bestämningsnycklar för de viktigaste släktena. Larverna till åtskilliga vivelsläkten är ännu okända, till andra (flera artrika) så dåligt kända, att det ännu är för tidigt utarbeta bestämningsstabeller för dem. Artbestämningstabeller ingår ej i larvavsnittet, men hänvisning görs till van Emdens, de Viedemas och Scherfs larvarbeten, efter vilka en del arter kan bestämmas.

Det nya, starkt utvidgade och grundligt omarbetade och kompletterade bandet om danska vivlar är en prestation av stora mått, som de båda författarna har mycken heder av.

THURE PALM

CARL VON DEMELT: Biologie mitteleuropäischer Bockkäfer unter besonderer Berücksichtigung der Larven. Die Tierwelt Deutschlands, 52. Teil, II. Bockkäfer oder Cerambycidae. Jena 1966. 115 sidor, 97 figurer i texten och 9 tavlor med fotografiska avbildningar.

En av de bästa kännarna av mellan- och sydeuropeiska cerambycider är konstnären (Akadem. Maler) Carl von Demelt i Klagenfurt. Han har särskilt intresserat sig för dessa djurs levnadssätt och utvecklingsbiologi och har under nära 20 år ingående sysslat med kläckning av långhorningar. Ungefär en tredjedel av de i Mellaneuropa förekommande arterna har han lyckats uppföda och kläcka.

Sitt vetande om de mellaneuropeiska arternas biologi med särskild hänsyn till larverna har han nu i ganska koncentrerad form sammanställt i ett vackert utstyrt arbete, som ingår i serien »Die Tierwelt Deutschlands». De flesta arternas larver avbildas i textfigurerna, åtskilliga av dem jämte nykläckta imagines, larvgångar, puppkammare, deformerings och skador på träden etc. på planschernas goda fotografier.

Bestämningstabeller för larverna har ej upprättats, ej heller är alla kända larver och deras angreppsbilder konsekvent beskrivna. På en del habitusbilder är det svårt att se artskiljande detaljer; så kan man t.ex. på fig. 79 av larven till *Exocentrus adspersus* ej upptäcka kitintaggen på 9. bakkroppssegmentets ryggside. Ett fel har avbildningen till *Rhagium sycophanta*-larven (fig. 9). 9. bakkroppssegmentet skall ej som hos *mordax* löpa ut i vinkel utan vara avrundat som hos *inquisitor*, utan tagg i spetsen (jfr. Ent. Tidskr. 1957 s. 53).

THURE PALM

R. KEILBACH: Die tierischen Schädlinge Mitteleuropas mit kurzen Hinweisen auf ihre Bekämpfung. 784 sid., 480 textbilder, 6 tavlor. Gustav Fischers förlag. Jena 1966. Pris inb. DM 97. 50.

Som framgår av titeln behandlar boken Mellaneuropas skadedjur, men icke endast de för växtodlingen utan även de för förråd samt ur medicinsk synpunkt skadliga. Det sistnämnda gör, att också de för människan personligen betydelsefulla (t.ex. skabb) blir behandlade.

Efter ett par kortfattade inledande kapitel rörande några allmänna begrepp och termer samt en redogörelse för skadedjurens spridning och populationsdynamik (»massväxling») följer så — efter ett par sidor om skadedjurens ekonomiska betydelse — det fjärde kapitlet, vari lämnas en översikt av de djurgrupper, som innehålla skadedjur. Kort karakteristik av de olika systematiska gruppernas kännemärken lämnas, ibland, såsom vid underklasser, viktigare underordningar l. dyl., blir den utförligare och försedd med avbildningar eller biologiska uppgifter. Kapitlet omfattar sidorna 26—119.

Resten av arbetet är uppdelat på tre kapitel: V. Förråds-, lager- och materialskadadjur sid. 120—219. VI. Sjukdomsalstrande skadedjur sid. 220—305. VII. Skadedjur på växter sid. 306—669. Det sista är alltså bokens största. Därpå följer en omfattande, 55 sidor lång litteraturförteckning och till sist några planscher och ett register.

Arbetet är avsett som en handbok, med korta beskrivningar av arterna, ibland också med figurer av djuren eller av de av dem orsakade skadorna. Däremot saknas bestämnings-tabeller. Å andra sidan finnas ibland hänvisningar till litteraturen. Den omfattning, förf. givit sitt arbete innebär att man finner djur omnämnda och beskrivna, som i allmänhet inte förekomma i dylika böcker, såsom exempelvis vissa vattendjur (balanider, *Argulus*, *Chelura*, *Limnoria*, krabbor). Korta råd för bekämpningen lämnas.

En fördel med detta arbete är att man i ett och samma band finner inte endast trädgårdens, lantbrukets och skogens skadedjur behandlade, utan också förrådsskadadjuret och de för människans personliga hälsa ur medicinsk synpunkt direkt m.l.m. skadliga djuren upptagna (t.ex. löss, loppor, mygg, knott m.fl.). Boken kan utan tvivel med fördel användas också hos oss, då ju flertalet i Mellaneuropa levande arter också finnas i vårt land. Men naturligtvis saknas några hos oss förekommande skadedjur, och att döma av den långa litteraturförteckningen synes praktiskt taget ingen hänsyn ha tagits till den rika nordiska litteraturen över hithörande djur. Att märka är att litteraturförteckningen i detta mycket moderna arbete huvudsakligen innehåller arbeten publicerade efter 1940 samt specialverk, i vilka hänvisningar till den äldre litteraturen finnas.

O. LUNDBLAD